

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

Віталій ДЯЧЕК

серпень 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Система національних рахунків»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
галузь знань _____ 05 «Соціальні та поведінкові науки» _____
спеціальність _____ 051 «Економіка» _____
освітня програма _____ «Бізнес-аналітика та міжнародна статистика» _____
спеціалізація _____
вид дисципліни _____ за вибором _____
факультет _____ економічний _____

2024/2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“27” серпня 2024 року, протокол № 11

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Юлія ЛАЗЕБНИК, професор закладу вищої освіти кафедри статистики, обліку та аудиту ХНУ імені В. Н. Каразіна, докт. екон. наук, професор.

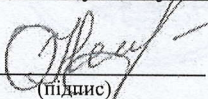

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму схвалено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту

Протокол від “26” серпня 2024 року № 1

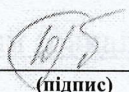
Завідувачка кафедри статистики, обліку та аудиту

 Оксана НЕСТЕРЕНКО
(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівником проектної групи)
«Бізнес-аналітика та міжнародна статистика»

(назва освітньої програми)

Гарант освітньо-професійної програми
(керівник проектної групи) «Бізнес-аналітика та міжнародна статистика»

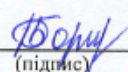
 Юлія ГЛУШАЧ
(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією
економічного факультету

(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол від “27” серпня 2024 року № 1

Голова науково-методичної комісії

 Дар'я ЗАГОРСЬКА
(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Система національних рахунків» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності (напряму) 051 «Економіка»
освітня програма «Бізнес-аналітика та міжнародна статистика»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є опанування найважливіших понять і категорій системи національних рахунків (СНР); принципів побудови рахунків і балансів; ознайомлення з основними напрямками їхнього аналізу.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- надати загальне уявлення про статистичну методологію, засновану на національному рахівництві й прийняту в міжнародній практиці;
- ознайомити студентів з теоретичними основами, поняттями й категоріями національного рахівництва;
- охарактеризувати систему національних рахунків;
- розкрити напрямки застосування національного рахівництва в аналітичних цілях і в прогнозуванні економічного розвитку.

Після завершення курсу студент має набути такі **загальні та фахові компетентності**:

- ЗК.1.1. Здатність критично мислити і аналізувати.
- ЗК.1.2. Здатність до застосування інформаційних систем і комп'ютерних технологій для виконання професійних завдань.
- ЗК.1.7. Здатність критично аналізувати наукову літературу в предметній області і визначити актуальні напрями дослідження; здатність проведення досліджень у галузі економіки, бізнес-аналітики та міжнародної статистики на відповідному рівні.
- ФК.2.1. Розуміння предметної області та здатність застосовувати мову і термінологію економічної науки, принципів макро- і мікроекономіки.
- ФК.2.2. Розуміння принципів проведення статистичного спостереження і методів збору даних; визначення інформаційної бази аналізу, доцільні способи обробки та систематизації інформації; здатність знаходити, обробляти і аналізувати інформацію із різних джерел.
- ФК.2.5. Здатність застосовувати необхідні економічні показники та методи дослідження при роботі в проектах.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
32 год.	6 год. + 6 год. дист.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-

Самостійна робота	
72 год.	108 год.
у т.ч. індивідуальні завдання	
20 год.	20 год.

1.6. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання**:

– РН1. Демонструвати вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

– РН2. Проводити наукове дослідження у сфері економіки, бізнес-аналітики та міжнародної статистики на основі використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій та дотримання етики і норм безпеки, представляючи остаточний результат до визначеного кінцевого терміну. Аналізувати наукову літературу в предметній області і визначати актуальні напрями дослідження.

– РН6. Демонструвати критичне мислення, виявляти проблемні ситуації, розуміти сутність досліджуваних проблем, спроможність їх аналізувати, приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за прийняття рішень у стандартних ситуаціях.

– РН8. Демонструвати базові знання та розуміння економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

– РН9. Усвідомлювати сутність об'єктів і процесів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

– РН10. Володіти методичним інструментарієм збору, очищення, передачі, ефективного представлення первинних та вторинних даних на основі проведення статистичного спостереження, зокрема, вибіркового обстеження підприємств, включаючи обґрунтування обсягу вибіркової сукупності та оцінювання точності отриманих результатів.

Після завершення курсу студент має здобути

знання:

– усвідомлювати сутність основних категорій, класифікацій і концепцій системи макроекономічного рахівництва;

– ідентифікувати рівні секторальної класифікації;

– розуміти принципи побудови рахунків СНР для внутрішньої економіки та рахунків „іншого світу”;

– усвідомлювати сутність методик розрахунку основних макроекономічних показників;

– демонструвати розуміння сутності та принципів побудови моделі Леонтьєва «Витрати-випуск»;

вміння:

– складати основні рахунки СНР;

– розраховувати основні макроекономічні показники;

– розраховувати балансуєчі статті за основними рахунками СНР;

– оцінювати параметри внутрішньогалузевого споживання на основі моделі Леонтьєва «Витрати-випуск»;

– аналізувати стан і тенденції розвитку економіки на основі даних СНР.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО РАХІВНИЦТВА

Тема 1. Поняття про систему національних рахунків

1. Об'єкт і предмет національного рахівництва
2. Історія виникнення й розвитку систем національного рахівництва
3. Етапи розвитку системи національних рахунків
4. Процес розширеного відтворення й системи макроекономічного рахівництва

Тема 2. Основні визначення та концепції у системі національних рахунків

1. Інституціональні одиниці
2. Резидентство інституціональної одиниці
3. Угруповання по інституціональних секторах
4. Основні концепції систем макроекономічного рахівництва

Тема 3. Класифікації в СНР

1. Класифікації витрат за цілями
2. Класифікація інституціональних одиниць за секторами економіки

Тема 4. Система статистичних показників результатів функціонування економіки

1. Показники виробництва продуктів і послуг
2. Показники утворення й розподілу доходів
3. Показники нагромадження й кінцевого використання доходів
4. Взаємозв'язок між основними показниками СНР

Тема 5. Методи розрахунку валового внутрішнього продукту

1. Виробничий метод розрахунку ВВП
2. Розподільний метод розрахунку ВВП
3. Метод кінцевого використання
4. Індекс фізичного обсягу ВВП як індикатор розвитку економіки

Розділ 2. ОСНОВНІ РАХУНКИ ТА БАЛАНСИ ЕКОНОМІКИ

Тема 6. Основні рахунки системи національних рахунків

1. Схема національних рахунків
2. Рахунок виробництва
3. Рахунки доходів
4. Рахунки нагромадження

Тема 7. Баланс виробництва й розподілу продуктів і послуг. Балансові таблиці «витрати – випуск»

1. Сутність методу "витрати – випуск" у викладі В.В. Леонт'єва
2. Таблиці "витрати – випуск" у СНР України
3. Лінійні моделі економіки. Побудова й аналіз моделі В. Леонт'єва «витрати – випуск»

Тема 8. Економічні активи в СНР

1. Визначення та класифікація активів у СНР
2. Баланси активів і пасивів
3. Завдання й система показників статистики економічних активів
4. Природні ресурси як компонент економічних активів

Тема 9. Актуальні проблеми розвитку СНР: СНР–2025

1. Ключові особливості процесу оновлення СНР–2008
2. Вимірювання добробуту: обговорення концепції добробуту та різних підходів/методів його вимірювання

3. Вимірювання сталого розвитку: обговорення моніторингу сталого розвитку за допомогою капітального підходу

4. Цифровізація: цифрові посередницькі платформи, «безкоштовні» послуги, криптоактиви, електронна комерція тощо

5. Глобалізація: консолідований огляд інструкцій щодо глобальних виробничих механізмів

3. Структура навчальної дисципліни*

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	дист.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні та методичні засади національного рахівництва												
Тема 1. Поняття про систему національних рахунків	7	2	-	-	-	5	10,5	0,5	-	-	-	10
Тема 2. Основні визначення та концепції у СНР	9	2	2	-	-	5	11	0,5	-	-	0,5	10
Тема 3. Класифікації в СНР	11	4	2			5	11	0,5	-	-	0,5	10
Тема 4. Система статистичних показників результатів функціонування економіки	11	4	2	-	-	5	11,5	1	-	-	0,5	10
Тема 5. Методи розрахунку валового внутрішнього продукту	12	4	2	-	-	6	11	0,5	-	-	0,5	10
Разом за Розділом 1	50	16	8	-	-	26	55	3	-	-	2	50
Розділ 2. Основні рахунки та баланси економіки												
Тема 6. Основні рахунки системи національних рахунків	13	4	2	-	-	7	11,5	1	-	-	0,5	10
Тема 7. Баланс виробництва й розподілу продуктів і послуг. Балансові таблиці «витрати – випуск»	13	4	2	-	-	7	11,5	1	-	-	0,5	10
Тема 8. Економічні активи в СНР	12	4	2	-	-	6	11	0,5	-	-	0,5	10
Тема 9. Актуальні проблеми розвитку СНР: СНР–2025	12	4	2	-	-	6	11	0,5	-	-	0,5	10
Разом за Розділом 2	50	16	8	-	-	26	45	3	-	-	2	40
Індивідуальне завдання (розрахунково-графічна робота)	20	-	-	-	-	20	20	-	-	-	-	20
Усього годин	120	32	16	-	-	72	120	6	-	-	4	110

* структура навчальної дисципліни (години на вивчення) може змінюватись у зв'язку із змінами законодавства, ступенем засвоєння матеріалу студентами, коригуванням структури навчального року (графіку навчального процесу) тощо. Можлива зміна послідовності розкриття навчального матеріалу в межах окремого розділу або теми, але так, щоб не порушувалась загальна логіка його викладу.

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Поняття про систему національних рахунків	-	-
2	Тема 2. Основні визначення та концепції у СНР	2	-
3	Тема 3. Класифікації в СНР	2	-
4	Тема 4. Система статистичних показників результатів функціонування економіки	2	-
5	Тема 5. Методи розрахунку валового внутрішнього продукту	2	-
6	Тема 6. Основні рахунки системи національних рахунків	2	-
7	Тема 7. Баланс виробництва й розподілу продуктів і послуг. Балансові таблиці «витрати – випуск»	2	-
8	Тема 8. Економічні активи в СНР	2	-
9	Тема 9. Актуальні проблеми розвитку СНР: СНР–2025	2	-
	Разом	16	-

5. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, підготовку до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, підготовку до усіх видів контролю.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи (назва теми)	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Проробка конспекту лекції, вивчення рекомендованої літератури по темах, які викладаються на лекціях	18	36
2	Підготовка до практичних занять	8	-
3	Підготовка до поточного контролю	10	27
4	Виконання індивідуального завдання (розрахунково-графічної роботи)	20	20
5	Підготовка до підсумкового контролю (екзамену)	18	27
	Разом	72	110

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне (розрахункове) завдання (ІНДЗ) є обов'язковою частиною самостійної роботи студента.

Розрахункове завдання виконується згідно з «Методичними вказівками до виконання індивідуального розрахункового завдання з навчальної дисципліни «Система національних рахунків».

Написання ІНДЗ має сприяти глибшому засвоєнню студентами дисципліни, спонукає ґрунтовно вивчати спеціальні інтернет-ресурси.

Написання ІНДЗ має сприяти глибшому засвоєнню студентами дисципліни та передбачає збір, узагальнення та аналіз статистичних даних за обраним напрямом дослідження.

ІНДЗ оцінюються за критеріями:

- самостійності виконання;
- логічності та послідовності викладення матеріалу;
- деталізації плану;
- якості оформлення, презентації та захисту індивідуального розрахункового завдання.

7. Методи навчання

Основними відмінностями активних та інтерактивних методів навчання від традиційних вважаються не лише методика і техніка викладання, але і висока ефективність навчального процесу, яка проявляється через:

- високу мотивацію студентів;
- закріплення теоретичних знань на практиці;
- підвищення самосвідомості студентів;
- вироблення здатності ухвалювати самостійні рішення;
- вироблення здатності приймати колективні рішення;
- вироблення здатності до соціальної інтеграції;
- придбання навичок вирішення конфліктів;
- розвиток здатності до компромісів.

При викладанні дисципліни для активізації навчального процесу передбачено використання таких сучасних навчальних технологій як кейс-метод, проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується кількома ключовими моментами і увага студентів має бути сконцентрована на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При проведенні проблемної лекції має бути розданий друкований матеріал і виділені головні висновки з питань, що розглядаються.

При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор ставить питання, які спонукають студента шукати вирішення проблемної ситуації. Така ситуація змушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені питання, а висвітлювати матеріал таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використати при вирішенні проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доведень та узагальнень.

На початку проведення міні-лекції за обраними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносять питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладають їх стисло. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу до сприйняття матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він отримав під час лекції.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо певної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання навчальної дисципліни представлено в табл.

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Розділ 1. Теоретичні та методичні засади національного рахівництва	
Тема 1. Поняття про систему національних рахунків	Міні-лекція. Дискусія
Тема 2. Основні визначення та концепції у СНР	Лекція
Тема 3. Класифікації в СНР	Лекція. Дискусія
Тема 4. Система статистичних показників результатів функціонування економіки	Лекція
Тема 5. Методи розрахунку валового внутрішнього продукту	Проблемна лекція з питання: Проблеми розрахунку ВВП на певних стадіях виробництва, розподілу та споживання кінцевого продукту.
Розділ 2. Основні рахунки та баланси економіки	
Тема 6. Основні рахунки системи національних рахунків	Лекція. Кейс-метод – Аналітичні можливості основних рахунків СНР
Тема 7. Баланс виробництва й розподілу продуктів і послуг. Балансові таблиці «витрати – випуск»	Кейс-метод – Практика застосування балансу виробництва й розподілу продуктів і послуг. Застосування таблиць «Витрати-Випуск»
Тема 8. Економічні активи в СНР	Лекція
Тема 9. Актуальні проблеми розвитку СНР: СНР–2025	Проблемна лекція з питання: Актуальні проблеми розвитку СНР: СНР–2025

8. Методи контролю

Оцінювання знань, вмінь та навичок студентів включає ті види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Система національних рахунків» передбачають лекційні, практичні заняття, самостійну роботу та виконання індивідуального розрахункового завдання.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- поточне оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- складання поточного контролю знань – тестування;
- виконання індивідуального завдання (розрахунково-графічної роботи);
- складання екзамену.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- відвідування занять;
- самостійність виконання індивідуального розрахункового завдання;
- складання проміжного контролю знань (тестування).

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

– уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв’язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

– оволодіння методами економіко-статистичної обробки даних з використанням комп’ютерних технологій;

– логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінювання знань студента під час виконання завдань для самостійної роботи проводиться за чотирирівневою шкалою.

Оцінка «відмінно» ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді до всіх зазначених критеріїв. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку.

При оцінюванні практичних занять увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Поточний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації й проводиться у вигляді тестування. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення невеличкого практичного завдання.

9. Схема нарахування балів та критерії оцінювання навчальних досягнень

Структура засобів контролю та розподіл балів із дисципліни «Система національних рахунків» наведена в табл. 2.

Таблиця 2

Узагальнена схема нарахування балів (денна форма)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Екзаме- наційна робота	Сума
Поточне оцінювання								Поточний контроль (тестування)	Індиві- дуальне завдання	Разом		
Розділ 1					Розділ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8					
1	1	1	1	1	1	2	2	20	30	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Узагальнена схема нарахування балів (заочна форма)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Експе- наційна робота	Сума
Поточне оцінювання								Поточний контроль (тестування)	Індиві- дуальне завдання	Разом		
Розділ 1					Розділ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8					
1	1	1	1	1	1	2	2	20	30	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Поточний тестовий контроль проводиться один раз на семестр. Загальна тривалість тестів – 1,5 години.

Поточне тестування складається з 10 тестів і розрахункових задач. Одна правильна відповідь на кожен із тестів дорівнює 1 балу, задачі – 10 балів. Тестові завдання містять запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності.

Тести можуть бути застосовані як з метою контролю, так і для закріплення теоретичних знань і практичних навичок. Тести обираються із загального переліку тестів за відповідними темами. Завдання також можуть містити теоретичні питання і практичні задачі.

Підсумковий контроль за курсом - у формі **екзамену**.

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену/заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати **не менше 10 балів** з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Екзамен здійснюють за екзаменаційними білетами, які містять чотири завдання (два теоретичних питання, одне практичне завдання - задача і тести). Вони дають можливість здійснити оцінювання знань студента за дисципліною.

Критерії оцінювання (засоби діагностики)

Критерії оцінювання результативності роботи студентів при виконанні самостійної роботи

Якісними критеріями оцінювання виконання індивідуальних завдань студентами є:

1. Повнота виконання завдання:

- Елементарна;
- Фрагментарна;
- Повна;
- Неповна.

2. Рівень самостійності студента

- під керівництвом викладача;
- консультація викладача;
- самостійно.

3. Сформованість навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, володіння різними способами читання, складання плану, рецензій, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо)

4. Сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо);

5. Рівень сформованості фахових методичних вмінь (вміння застосовувати на практиці набуті знання):

- низький – володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу;
- середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань;
- достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях;
- високий – володіння умінням творчо-пошукової діяльності.

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за відповіді на питання поточного контролю

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Якісними критеріями оцінювання виконання завдань поточного контролю є:

1. Повнота відповіді або виконання завдання:

- елементарна;
- фрагментарна;
- повна;

- неповна.
- 2. *Рівень сформованості логічних умінь:*
  - елементарні дії;
  - операція, правило, алгоритм;
  - правила визначення понять;
  - формулювання законів і закономірностей;
  - структурування суджень, доводів, описів.

*Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за виконання індивідуального завдання
(розрахунково-графічної роботи)*

Індивідуальна робота студента складається з двох частин: перша – опрацювання теоретичного питання з підготовкою презентації на обрану тему, друга – виконання практичних завдань. Максимальна оцінка за виконання завдань розрахункової роботи – 30 балів (10+20).

Виконання завдань оцінюється за такими критеріями:

- 1) теоретичне питання:
  - повнота й ґрунтовність викладу;
  - аргументованість тверджень;
  - суб'єктне усвідомлення змісту;
  - термінологічна коректність;
- 2) практичні завдання:
  - технологічна грамотність;
  - методична грамотність;
  - обґрунтованість висновків;
  - правильність оформлення.

Шкала оцінювання практичної частини контрольної роботи

Кількість балів	Теоретичне питання	Практичне завдання
15-20	Повне засвоєння та суб'єктне усвідомлення матеріалу. Твердження чітко аргументовані. Продemonстровано термінологічну грамотність	Продemonстровано методичну й технологічну грамотність. Методичні рішення обґрунтовано. Оформлення відповідає вимогам.
10-14	Повне засвоєння матеріалу, але недостатнє суб'єктне його усвідомлення. Нечітка аргументація тверджень. Часткова термінологічна некоректність.	Наявність незначних методичних і технологічних помилок, а також помилок в оформленні роботи. Методичні рішення обґрунтовано.
5-9	Часткове засвоєння матеріалу, суб'єктне його не усвідомлення. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	Наявність значної кількості методичних і технологічних помилок, а також в оформленні роботи.
0-4	Теоретичний матеріал не засвоєно. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	Методична й технологічна неграмотність. Неправильне оформлення роботи.

Критерії оцінювання на екзамені

Оцінювання знань студента проводиться за чотирирівневою шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно). За екзамен студент може отримати максимум 40 балів:

1. Для отримання оцінки «відмінно» (35-40 балів) студент повинен:
  - укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
  - викласти теоретичний матеріал чітко, коротко, зв'язно й обґрунтовано;
  - навести вірне рішення задачі та тестів.

2. Для одержання оцінки «добре» (25-34 бала) студент повинен:

- укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
- викласти теоретичний матеріал зв'язно й обґрунтовано;
- навести вірне рішення задачі;
- можливі помилки у відповідях на тести.

3. Для отримання оцінки «задовільно» (15-24 бала) студент повинен:

- викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
- можливі помилки при розв'язанні задачі та в тестах.

4. Оцінку «незадовільно» (1-14 балів) отримують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередніх пунктах.

Кожне завдання екзамену оцінюється окремо. Загальна оцінка дорівнює сумі оцінок за усі завдання. Якщо одна з оцінок «незадовільно», то загальна оцінка не може бути вищою за «задовільно».

Шкала оцінювання екзаменаційної роботи:

- за кожен правильну відповідь на теоретичні питання завдань 1, 2 студент одержує по 5 балів;
- за правильно виконане завдання 3 (тести) студент одержує 20 балів.
- за правильно виконане завдання 4 (розрахункова задача) – 10 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни та балів, набраних ним при складанні семестрового екзамену (поточне оцінювання за роботу протягом семестру, поточний контроль знань (тестування), контрольна робота та оцінка за результатами підсумкового екзамену).

Максимальна сума балів, яку може набрати здобувач вищої освіти при підсумковому семестровому контролі, складає 100.

Зведена шкала оцінювання роботи студентів з дисципліни

Види робіт	Максимум балів
Поточне оцінювання	10
Проміжний контроль (тестування)	20
Індивідуальне завдання (розрахунково-графічна робота)	30
РАЗОМ	60
Екзамен	40
ВСЬОГО	100

У відповідності до набраних студентом балів оцінка знання матеріалу проводиться за дворівневою системою згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно
70–89	добре
50–69	задовільно
1–49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Економічна статистика: навчальний посібник, 2-ге вид., перероб. та доп. / О.О. Нестеренко, О.С. Корепанов, Т.Г. Чала та ін.; за ред. О.О. Нестеренко, В.М. Соболева, Т.Г. Чалої. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2024. 449 с.
2. Лазебник Ю.О. Система національних рахунків: дистанційний курс на LMS платформі Moodle. URL : <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6963>.
3. Міжнародна статистика: навчальний посібник / Соколов В.М., Корепанов Г.С., Корепанов О.С. та ін. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 443 с.
4. Особливості 6-го видання Керівництва з платіжного балансу і міжнародної інвестиційної позиції (КПБ6). URL : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18799014>
5. Coordinated Direct Investment Survey Guide – 2015. Pre-Publication Draft / IMF, 2015. URL : <https://www.imf.org/external/np/sta/pdf/cdisguide.pdf>.
6. System of National Accounts, 2008 (2008 SNA) / European Communities, International Monetary Fund, Organisation for Economic Co-operation and Development, United Nations and World Bank, 2009. URL : <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/SNA2008.pdf>.

Допоміжна література

1. Chala, T., Korepanov, O., Lazebnyk, I., Chernenko, D., Korepanov, G. Statistical modeling and forecasting of wheat and meslin export from Ukraine using singular spectral analysis. *Statistics in Transition New Series*. ISSN 1234-7655. **Poland**. 2023. 24(1), pp. 169–197. DOI <https://doi.org/10.59170/stattrans-2023-010>. URL: https://sit.stat.gov.pl/SiT/2023/1/gus_sit_2023_00_tetyana_chala_oleksiy_korepanov_iuliia_lazebnyk_daryna_chernenko_georgii_korepanov_statistical_modelling_and_forecasting.pdf.
2. Chala T., Korepanov O., Lazebnyk I., Chernenko D., Korepanov G. Information provision for monitoring the sustainable development of the land and biodiversity. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. Volume 1254, 4th International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF-2023), 22/05/2023 - 26/05/2023. ISSN 17551307. Kryvyi Rih, Ukraine. 2023. Kryvyi Rih: IOP Publishing. DOI <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1254/1/012017>. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/1254/1/012017/pdf>.
3. Лазебник Ю.О., Гецько Ю.Ю. Кластеризація регіонів України за рівнем розвитку будівництва як підґрунтя для розроблення стратегії сталого розвитку регіонів // *Modern research in science and education*. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference (Чикаго, 7-9 грудня 2023 р.). USA, Chicago: BoScience Publisher. 2023. Pp. 958-965. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/MODERN-RESEARCH-IN-SCIENCE-AND-EDUCATION-7-9.12.2023.pdf>.
4. Лазебник Ю.О., Сіліна Є.Р. Формування методологічних засад оптимізації управління витратами на підприємстві. *Eurasian Scientific Congress*: матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Барселона, Іспанія, 17-19 травня 2020 р.). С. 667–672. URL: https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/05/EURASIAN-SCIENTIFIC-CONGRESS_17-19.05.2020.pdf.
5. Лазебник Ю.О. Попова А.В. Методичні засади статистичного вивчення впливу COVID-19 на стан лісового сектору в Україні та світі. *Priority Directions of Science and Technology Development*: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, Україна, 22-24 листопада 2020 р.). С. 1274–1278. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-priority-directions-of-science-and-technology-development-22-24-noyabrya-2020-goda-kyiv-ukraina-arhiv/>.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Динаміка платіжного балансу України (аналітична форма подання). URL : www.bank.gov.ua.
2. Загальноакадемічний портал наукової періодики. Національна академія наук України / Л. Костенко, Є. Копанєва // Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/NTI/search.html>.
3. Методологічні положення оновленої версії системи національних рахунків 2008 року. Київ. 2013. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Нормативно-правова база / Кабінет Міністрів України; Урядовий портал. Офіц. веб-сайт. URL : <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/list>.
5. Нормативно-правові акти / Урядовий портал. Єдиний веб-портал виконавчої влади України. URL : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32854.
6. Статистична інформація / Державна служба статистики України; за ред. О. Г. Осауленка / Офіційний сайт державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Metadata Classifications. RAMON – Reference And Management Of Nomenclatures / Eurostat. European Commission. URL : http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM&StrGroupCode=C_LASSIFIC&StrLanguageCode=EN.
8. UN Comtrade Database / United Nations. URL : <http://comtrade.un.org>.
9. World development report 2015 Mind, Society, And Behavior. URL : <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/Publications/WDR/WDR%202015/WDR-2015-Full-Report.pdf>.

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/розпоряджень ректора/проректора або за змішаною формою навчання, або повністю дистанційно в синхронному режимі.

У разі проведення екзамену/заліку в дистанційній формі використовується LMS платформа Moodle з автентифікацією здобувача у режимі відеоконференції з Zoom. Реєстрація (допуск до складання) учасників освітнього процесу, а також обмін контрольними (підсумковими) завданнями та відповідями на них здійснюється винятково з корпоративної електронної пошти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (домен – karazin.ua) із забезпеченням академічної доброчесності. При проведенні екзамену/заліку в дистанційній формі використовуються технічні і програмні засоби, які дозволяють забезпечити аудіо- і відео- фіксацію.

Режим доступу до курсу на LMS платформі Moodle: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6963>.